

1/2023

NEJVYŠŠÍ SOUD
ODDĚLENÍ ANALYTIKY
A SROVNÁVACÍHO PRÁVA

BULLETIN

Pravidelný přehled právních novinek se zaměřením na rozhodovací praxi Soudního dvora Evropské unie, Evropského soudu pro lidská práva a zahraničních nejvyšších soudů.

ODDĚLENÍ

Oddělení analytiky a srovnávacího práva Nejvyššího soudu poskytuje odbornou poradenskou činnost pro soudce Nejvyššího soudu, jakož i pro soudce soudů nižších stupňů, v oblasti evropského práva.

SLOŽENÍ

Jan Bena
jan.bena@nsoud.cz

Lívía Ivánková
livia.ivankova@nsoud.cz

Ladislav Kováč
ladislav.kovac@nsoud.cz

Patrik Provazník
patrik.provaznik@nsoud.cz

Anna Skrášková
anna.skraskova@nsoud.cz

Eva Šišková
eva.siskova@nsoud.cz

Jana Zápotocká
jana.zapotocka@nsoud.cz

KONTAKT

 Oddělení analytiky a srovnávacího práva
Nejvyšší soud

 Burešova 20
657 37 Brno

 +420 541 593 480

 international@nsoud.cz

 www.nsoud.cz

SOCIAL

BULLETIN

**INFORMOVÁNÍ ODVOLATELE O TERMÍNU JEDNÁNÍ
A PRÁVO NA SPRÁVEDLIVÝ PROCES**
FRANCIE (STR. 4)

**K OTÁZCE POHLAVNÍHO STYKU USKUTEČNĚNÉHO TAJNĚ
BEZ POUŽITÍ KONDOMU PROTI VŮLI SEXUÁLNÍHO PARTNERA
(TZV. STEALTHING)**
NĚMECKO (STR. 6)

**KE KRITÉRIÍM PRO POSOUZENÍ OSOBY JAKO OZNAMOVATELE
(„WHISTLE BLOWER“) V KONTEXTU PRÁVA
NA ROZŠIŘOVÁNÍ INFORMACÍ**
HALET (STR. 8)

**PRÁVO STĚŽOVATELKY VYŽADOVAT DOKONČENÍ PROCESU
ASISTOVANÉ REPRODUKCE ZA POUŽITÍ KRYOKONZERVOVANÝCH
SPERMIÍ JEJÍHO ZEMŘELÉHO MANŽELA**
PEJŘILOVÁ (STR. 11)

**K ÚČELU SMLOUVY, POVAZE ČINNOSTI A VYVOLANÉMU DOJMU
JAKO FAKTORŮM URČUJÍCÍM POSTAVENÍ SPOTŘEBITELE
PRO ÚČELY NAŘÍZENÍ BRUSEL I BIS**
J. A. (STR. 14)

**K ODPOVĚDNOSTI ČLENSKÉHO STÁTU ZA ÚJMU ZPŮSOBENOU
JEDNOTLIVCI ZNEČIŠTĚNÍM OVZDUŠÍ SOUVISEJÍCÍ
S NEDODRŽENÍM JEHO ZÁVAZKŮ VYPLÝVAJÍCÍCH
ZE SMĚRNIC O KVALITĚ OVZDUŠÍ**
MINISTRE DE LA TRANSITION ÉCOLOGIQUE A PREMIER MINISTRE (STR. 15)

ÚVODNÍK

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

přinášíme Vám letošní první číslo Bulletinu oddělení analytiky a srovnávacího práva. Jako obvykle jsme zařadili z našeho pohledu zajímavá rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, Soudního dvora Evropské unie i některých zahraničních vrcholných soudů. Jedná se o jarní číslo, což se, doufáme, odráží i v pestrém výběru „čerstvých a šťavnatých“ rozhodnutí.

Pokud se jedná o vnitrostátní vrcholné soudy, lze poukázat mimo jiné na rozsudek francouzského Kasačního soudu, kde se vyjádřil k otázce informování odvolatele o termínu jednání, přičemž potvrdil, že pokud není odvolatel zastížen na adrese, kterou pro doručování uvedl, soud nemusí ověřovat, jestli zde skutečně bydlí. Zaujmut by mohlo rovněž rozhodnutí německého Spolkového soudního dvora k otázce pohlavního styku uskutečněného tajně bez použití kondomu proti vůli partnera, kde dospěl k závěru, že takovéto jednání je možné podřadit pod skutkovou podstatu tzv. sexuálního napadení, popř. znásilnění.

Z nedávné rozhodovací praxe Evropského soudu pro lidská práva jsme vybrali např. rozsudek velkého senátu ve věci Halet proti Lucembursku, kde měl příležitost shrnout kritéria, která je třeba vzít v potaz při posuzování, zda osobě, která médiím zpřístupnila informace a porušila tak povinnost mlčenlivosti, přiznat ochranu jako oznamovatel. Z oblasti našich luhů a hájů by Vaší pozornosti jistě neměl uniknout rozsudek ve věci Pejřilová proti České republice. Zde Soud dospěl k rozhodnutí, že nedošlo k porušení práva na respektování soukromého života stěžovatelky, když jí nebylo umožněno dokončit proces asistované reprodukce za použití kryokonzervovaných spermií zemřelého manžela bez jeho platného souhlasu.

Co nabídnout měl v uplynulém období rovněž Soudní dvůr Evropské unie. Zájemcům o mezinárodní právo soukromé by neměl uniknout rozsudek ve věci J. A., kde mimo jiné hodnotil vliv dojmu vyvolaného spotřebitelem vůči smluvnímu partnerovi na aplikaci speciálních jurisdikčních pravidel nařízení Brusel I bis ve věcech spotřebitelských smluv. Čerstvého vzduchu se můžeme nadechnout u rozsudku ve věci *Ministre de la Transition écologique*, kde Soudní dvůr posuzoval, zda směrnice upravující kvalitu ovzduší přiznávají jednotlivci práva na náhradu újmy způsobené nedodržením požadavků plynoucích z těchto směrnic ze strany členského státu, přičemž rozhodl, že tomu tak není.

Věříme, že Vám toto číslo alespoň trochu prosvětlí poslední chladné dny jarního období v roce, kdy Nejvyšší soud mimo jiné slaví 30leté výročí své existence v rámci samostatné České republiky.

Příjemné čtení přeje

Vaše redakce Bulletinu

V případě zájmu o pravidelné zasílání našeho Bulletinu se na nás můžete obrátit prostřednictvím e-mailu international@nsoud.cz.

Informace o ochraně osobních údajů naleznete na stránkách **Nejvyššího soudu**.

OBSAH

JUDIKATURA EVROPSKÝCH VRCHOLNÝCH SOUDŮ

Francie: <i>Informování odvolatele o termínu jednání a právo na spravedlivý proces</i>	... 4
Francie: <i>Obvinění bývalé ministryně zdravotnictví z trestného činu ohrožení jiné osoby v souvislosti se sanitární krizí covid-19</i>	... 5
Německo: <i>K otázce pohlavního styku skutečného tajně bez použití kondomu proti vůli sexuálního partnera (tzv. stealthing)</i>	... 6

JUDIKATURA EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo: <i>Použití údajů o najetých kilometrech zaznamenaných pomocí GPS na služebním vozidle jako důvod pro rozvázní pracovního poměru zaměstnance</i>	... 7
Halet: <i>Ke kritériím pro posouzení osoby jako oznamovatele („whistle blower“) v kontextu práva na rozšiřování informací</i>	... 8
Kupinsky: <i>Přeměnou snížitelného trestu odnětí svobody na nesnížitelný v souvislosti s předáním vězně k výkonu trestu došlo k porušení Úmluvy</i>	... 10
Pejřilová: <i>Právo stěžovatelky vyžadovat dokončení procesu asistované reprodukce za použití kryokonzervovaných spermií jejího zemřelého manžela</i>	... 11

JUDIKATURA SOUDNÍHO DVORA EVROPSKÉ UNIE

J. A.: <i>K účelu smlouvy, povaze činnosti a vyvolanému dojmu jako faktorům určujícím postavení spotřebitele pro účely nařízení Brusel I bis</i>	... 14
Ministre de la Transition écologique a Premier ministre: <i>K odpovědnosti členského státu za újmu způsobenou jednotlivci znečištěním ovzduší související s nedodržením jeho závazků vyplývajících ze směrnic o kvalitě ovzduší</i>	... 15
Puig Gordi a další: <i>K otázkám odepření výkonu evropského zatýkacího rozkazu v kontextu zásady vzájemné důvěry</i>	... 17
Q. T.: <i>K odškodnění obchodních zástupců</i>	... 19

MONITORING LITERATUREY	... 22
------------------------	--------

JUDIKATURA VRCHOLNÝCH SOUDŮ

Francie: Kasační soud

Rozsudek Kasačního soudu ze dne 3. 3. 2023, č. 22-81.097

Informování odvolatele o termínu jednání a právo na spravedlivý proces

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Plénium Kasačního soudu ve svém rozsudku ze dne 3. 3. 2023 ve věci č. 22-81.097 rozhodlo, že pokud není odvolatel dostižitelný na adresu, kterou pro doručování uvedl, nemusí soud ověřovat, zda na uvedené adrese skutečně bydlí. Odvolatel musí sám očekávat, že v jeho věci soud nařídí jednání. Měl by si proto doručené písemnosti co nejdříve vyzvednout. K dodržení práva na spravedlivý proces obžalovaného stačí respektování formálních náležitostí stanovených pro doručování.

Paní R. P. podala odvolání proti rozhodnutí, kterým byla trestně odsouzena za porušení předpisů o územním plánování. Pro účely doručování uvedla jako adresu poštovní schránku. Do této schránky jí byla doručena výzva k vyzvednutí dopisu, jehož obsahem bylo předvolání. Paní R. P. ani její právní zástupce se k nařízenému jednání nedostavili. Odvolací soud předpokládal, že byly dodrženy všechny náležitosti pro doručování a prvoinstanční rozhodnutí v nepřítomnosti odvolatelky potvrdil. Paní R. P. se obrátila na Kasační soud s žádostí o zrušení rozhodnutí odvolacího soudu, neboť nebyla řádně informována o termínu jednání. Kasační soud prohlásil opravný prostředek za nepřijatelný pro jeho opožděnost. Paní R. P. se proto obrátila na Evropský soud pro lidská práva. Tomu však nebylo umožněno ve věci meritorně rozhodnout, neboť Francie jednostranným prohlášením uznala, že v předmětném řízení došlo k porušení práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 Úmluvy. Věc byla předána Kasačnímu soudu pro přezkoumání.

Kasační soud ve svém rozhodnutí uvedl, že z čl. 503-1 trestního řádu vyplývá, že odvolatel je povinen uvést svou vlastní adresu nebo adresu třetí osoby, na kterou je možné s jejím souhlasem v řízení doručovat. Jakékoliv doručení na tuto adresu se potom považuje za doručení do vlastních rukou. Soud není povinen ověřovat, zda odvolatel na dané adrese skutečně bydlí, ale pouze jej vyzvat k vyzvednutí písemnosti. Není zde rozhodné, zda odvola-

tel písemnost skutečně obdržel, ani zda doručení stvrdil svým podpisem. Podle Kasačního soudu je totiž potřeba rozlišovat mezi čl. 503 trestního řádu upravujícím doručování v odvolacím řízení a čl. 558 trestního řádu upravujícím doručování při zahájení trestního řízení, kde se osoba, které je doručováno, musí o zahájení řízení skutečně dozvědět a doručení písemnosti stvrdit vlastním podpisem. To je dáno zejména tím, že v případě zahájení trestního řízení dotčená osoba nemusí mít vůbec povědomí o tom, že proti ní nějaké řízení mohlo být zahájeno. V odvolacím řízení si naopak odvolatel musí být vědom skutečnosti, že mu odvolací soud bude doručovat předvolání k jednání. S ohledem na to, že v předmětném sporu bylo doručování provedeno bez prodlevy dle uvedených pravidel, nemůže Soud této části kasačního opravného prostředku vyhovět.

Druhým důvodem bylo porušení práva na spravedlivý proces podle čl. 6 Úmluvy. Kasační soud konstatoval, že cílem čl. 503 trestního řádu je umožnit odvolatelům, kteří řádně uvedli svoji adresu, aby byli účinně a bez prodlení vyzvednuti a zároveň působit proti zlé víře těch, kteří neuvedli přesnou adresu nebo si nevyzvedli doporučený dopis. Tento závěr nebrání tomu, aby dotčená osoba v průběhu řízení adresu změnila a o této změně soud informovala. Stejně tak není vyloučeno, aby namítala vyšší moc, která jí v převzetí písemnosti bránila. Dané ustanovení proto není v rozporu s právem na obhajobu ani právem na spravedlivý proces. V předmětném sporu bylo povinností odvolatelky, která mohla důvodně očekávat, že bude odvolacím soudem předvolána, aby prokázala náležitou péči, aby si co nejdříve předmětnou písemnost vyzvedla a pokud se domnívala, že se v nařízeném termínu nemůže dostavit na jednání, aby požádala o jeho odročení. V důsledku toho použití čl. 503-1 trestního řádu v projednávaném případě neporušilo právo na spravedlivý proces a kasačnímu opravnému prostředku proto nelze vyhovět.

Francie: Kasační soud

Rozsudek Kasačního soudu ze dne 20. 1. 2023, č. 22-82.535

Obvinění bývalé ministryně zdravotnictví z trestného činu ohrožení jiné osoby v souvislosti se sanitární krizí covid-19

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Plénium Kasačního soudu ve svém rozsudku ze dne 20. 1. 2023 ve věci č. 22-82.535 zrušilo obžalování bývalé ministryně zdravotnictví pro trestný čin ohrožení jiné osoby v souvislosti se sanitární krizí covid-19. Rozhodlo, že ministryně zdravotnictví nemá povinnost zvláštní míry opatrnosti a bezpečnosti. Zároveň nebyly splněny náležitosti řádného slyšení kontrolním orgánem, pokud byly provedeny jedno nebo dvojčlenným orgánem, přestože zákon stanovuje požadavek orgánu kolegiálního.

V souvislosti s šířením nákazy covid-19 byla vyšetřovacím senátem Ministerského soudu (*la commission d'instruction de la Cour de justice de la République*) bývalá ministryně zdravotnictví obžalována z trestného činu ohrožení ostatních. V rámci tohoto postupu bylo nařízeno vypracování znaleckého posudku a výslechy členů vlády v demisi, které prováděl jeden nebo dva ze tří členů, kteří vyšetřovací senát tvoří. Bývalá ministryně napadla své obžalování, stejně jako obsah znaleckého posudku, který se údajně týkal skutečností, jež nebyly senátu předloženy, a řádnost provedení výslechu. Její žádost byla vyšetřovacím senátem zamítnuta. Z toho důvodu podala bývalá ministryně kasační opravný prostředek proti tomuto rozhodnutí vyšetřovacího senátu.

Kasační soud se úvodem vyjádřil tak, že zákon ani nařízení neukládá ministrowi zdravotnictví zvláštní povinnost opatrnosti nebo bezpečnosti. Trestný čin ohrožení jiné osoby může být osobě přičítán pouze tehdy, pokud zákon nebo nařízení stanoví zvláštní povinnost opatrnosti nebo bezpečnosti. Tato povinnost musí být objektivní, jasná a oka-

mžitě rozpoznatelná. Žádný předpis, na který se vyšetřovací senát odvolával, takovou povinnost nestanovuje. Kasační soud proto obžalování zrušil a v současné chvíli nemůže být bývalá ministryně před Ministerským soudem souzena.

Kasační soud potom uvedl, že zákon stanoví povinnost provádět výslechy členů vlády vyšetřovacím senátem složeným ze tří členů. Pokud nařízené výslechy nebyly provedeny kolegiálním orgánem, jak předepisuje zákon, musí být zrušeny. Toto pravidlo je pravidlem veřejného pořádku a dotčená osoba se jej může dovolávat bez ohledu na to, zda prokázala, že jí jeho nepoužitím vznikla konkrétní újma. Z toho důvodu Kasační soud prohlásil za neplatné výslechy členů vlády, které byly vedeny jedním nebo dvěma členy vyšetřovacího senátu.

Závěrem Kasační soud rozhodl, že přestože vyšetřovací senát nebyl oprávněn prověřovat celé období pandemie ani vyšetřovat jiné osoby než ministry uvedené v žádostech státního zastupitelství, přijatá opatření nepřekročila rozsah jejího pověření. Za účelem lepšího posouzení účinnosti opatření přijatých v boji proti covidu-19 byl vyšetřovací senát, který se zabýval skutečnostmi, k nimž došlo v období od roku 2019 do července 2020, pověřen, aby se zabýval následky pandemie. Mohl vyslyšet svědky ohledně postupných vln viru, zákazu vycházení, potlačování šíření viru, očkování atd. Znalecký posudek byl užitečný pro zkoumání existence případného ohrožení jiných osob. Z toho důvodu Kasační soud zamítl návrh na zrušení sporných výslechu a znaleckého posudku.

Eva Šišková

Německo: Spolkový soudní dvůr

Rozhodnutí Spolkového soudního dvora ze dne 13. 12. 2022, sp. zn. 3 StR 372/22 K otázce pohlavního styku uskutečněného tajně bez použití kondomu proti vůli sexuálního partnera (tzv. stealthing)

Úplné znění rozhodnutí

Spolkový soudní dvůr se dne 13. 12. 2022 v rozhodnutí pod sp. zn. 3 StR 372/22 vyjádřil k tzv. stealthingu, tedy praktice, při níž je vykonán pohlavní styk tajně bez použití kondomu proti vůli sexuálního partnera. Spolkový soudní dvůr dovedl, že tuto praktiku lze subsumovat pod skutkovou podstatu tzv. sexuálního napadení (sexuelle Übergriff) podle § 177 odst. 1 německého trestního zákoníku (dále jen „StGB“). Taktéž přisvědčil i možnosti stíhat tuto praktiku podle ustanovení o znásilnění (Vergewaltigung) podle § 177 odst. 6 č. 1 StGB.

Obžalovaný a poškozená měli v úmyslu společně vykonat pohlavní styk. Nejprve mezi nimi proběhl orální sex, s nímž oba souhlasili. Po jeho vykonání šel obžalovaný ke komodě, z níž viditelně vytáhl kondom a následně otevřel jeho obal. Bylo pro něj důležité, aby si poškozená myslela, že kondom během styku použit bude. Jelikož se poškozená otočila, nevšimla si, že si obžalovaný kondom ve skutečnosti nenasadil. Vycházela však z toho, že kondom použil, přičemž nechráněný pohlavní styk pro ni nepřicházel v úvahu. Obžalovaný následně s poškozenou vykonával po určitou dobu vaginální pohlavní styk. Poškozená si následně všimla, že obžalovaný neměl kondom nasazený, a poté opustila jeho byt. Obžalovaný byl odsouzen soudem nižšího stupně k úhrnnému trestu odnětí svobody ve výši tří let, přičemž se obrátil na Spolkový soudní dvůr za účelem přezkumu rozhodnutí.

Spolkový soudní dvůr zrušil část rozhodnutí nižšího soudu z důvodu procesní vady spočívající v nepoučení obžalovaného. Zároveň však potvrdil závěr nižšího soudu, že dané jednání, tedy vykonání sexuálního aktu bez použití kondomu proti rozpoznatelné vůli druhé osoby, která s pohlavním stykem souhlasí jenom za podmínky jeho použití, může být subsumováno pod skutkovou podstatu sexuálního napadení podle § 177 odst. 1 StGB. Spolkový

soudní dvůr taktéž v závěru rozhodnutí zdůraznil, že v zásadě nic nebrání také tomu, aby bylo možné takovéto jednání podřadit i pod skutkovou podstatu znásilnění dle § 77 odst. 6 č. 1 StGB.

Spolkový soudní dvůr ve své argumentaci zdůraznil, že při posuzování toho, zda je sexuální praktika proti vůli osoby, je nutné nahlížet skrze optiku konkrétní provedené praktiky. Zásadně přitom není podstatné, jestli osoba souhlasila se sexuální praktikou jinou. Spolkový soudní dvůr přitom dospěl k závěru, že pohlavní styk s použitím kondomu, a naopak bez jeho použití, představují dvě odlišné sexuální praktiky, přičemž toto je založeno na kvalitativním rozdílu mezi těmito praktikami. Použití kondomu je totiž spojeno se zabráněním nechtěného těhotenství a přenosu pohlavních chorob. Tato argumentace je podpořena mimo jiné i tím, že již za předchozí právní úpravy sexuálních trestných činů (v roce 2016 proběhla v Německu novelizace úpravy trestných činů v sexuální oblasti) bylo spáchání sexuálního deliktu pohlavním stykem bez použití kondomu přítěžující okolností.

Spolkový soudní dvůr konstatoval, že v daném případě pohlavního styku bez použití kondomu není dán souhlas s touto konkrétní praktikou. Odmítavý postoj poškozené k pohlavnímu styku bez použití kondomu není založen na omylu. Oklamání poškozené obžalovaným, když předstíral použití kondomu, se projevilo v tom, že poškozená nechala obžalovaného, aby vykonal sexuální praktiku, s níž nesouhlasila. Nepoznala totiž, že dochází k porušení její vůle. Tímto se však nic nemění na její skutečné vůli, která byla pro obžalovaného na základě popsanych okolností rozpoznatelná. Ten se u ní totiž snažil vyvolat falešný dojem, že kondom použit byl. Vůle poškozené přitom nemusela být vyjádřena výslovně, postačující je i projev konkludentní.

Jana Zápotocká

JUDIKATURA EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

Rozsudek ze dne 13. 12. 2022 ve věci Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo proti Portugalsku, č. 26968/16

Použití údajů o najetých kilometrech zaznamenaných pomocí GPS na služebním vozidle jako důvod pro rozvázání pracovního poměru zaměstnance

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Evropský soud pro lidská práva neshledal porušení čl. 8 Úmluvy v případě, kdy došlo k propuštění zaměstnance na základě údajů o najetých kilometrech získaných z GPS zařízení ve služebním vozidle. Z těch totiž vyplynulo, že zaměstnanec řádně nevykazoval počet najetých kilometrů služebním vozidlem za účelem soukromých cest a zároveň zasáhl do chodu GPS zařízení. Soud dal za pravdu vnitrostátním soudům, které dospěly k přípustnosti použití GPS zařízení, pokud nebylo použito ke sledování pracovního výkonu zaměstnance.

Stěžovatel byl zaměstnán jako zdravotnický zástupce u farmaceutické společnosti. S ohledem na mobilní povahu jeho práce mu bylo poskytnuto služební vozidlo. Toto vozidlo mohl využívat mimo pracovní dobu i pro soukromé účely, nicméně náklady na soukromé cesty měl zaměstnavateli proplácet. V září 2011 se zaměstnavatel rozhodl pro instalaci GPS zařízení do služebních vozidel. O této instalaci byli zaměstnanci informováni. Účelem instalace byla zejména kontrola najetých a vykázaných kilometrů při používání služebního vozidla. Přístup k údajům z GPS zařízení, které zaměstnavatel považoval za přísně důvěrné, měly pouze osoby zpracovávající jeho výdaje.

S ohledem na rozpor v záznamech o najetých kilometrech na služebním vozidle stěžovatele bylo jeho GPS zařízení podrobeno technické kontrole. Při této příležitosti bylo zjištěno, že zařízení bylo opakovaně deaktivováno. Důvodem pro nefunkčnost zařízení byl podle techniků vnější zásah. Zaměstnavatel zahájil disciplinární řízení se stěžovatelem, ve kterém mu bylo přičítáno, že opakovaně zvýšil počet kilometrů pro pracovní účely, aby nemusel proplácet výdaje v rámci soukromých cest. Zároveň byl obviněn z manipulace s GPS vyjmutím karty a zásahu do zařízení. Navíc ze shromážděných údajů o nastartování a vypnutí motoru služebního vozidla vyplynulo, že stěžovatel pravidelně neodpracoval požadovaných 8 hodin denně. Po skončení disciplinárního řízení bylo stěžovateli sděleno, že

skutečnosti, které mu byly kladeny za vinu, považuje zaměstnavatel za prokázané, a stěžovatel byl propuštěn.

Proti svému propuštění se stěžovatel bránil žalobou. Soud ve Vila Real dospěl k závěru, že propuštění bylo oprávněné. Vzal za prokázané, že stěžovatel byl informován o tom, že byla služební vozidla vybavena zařízením GPS, stejně jako o druhu údajů, které měly být shromažďovány. K obvinění stěžovatele z nefunkčnosti GPS došlo až po provedení technické kontroly. GPS zařízením bylo navíc prokázáno, že stěžovatel nedodržel 8 hodinovou pracovní dobu. Podle soudu ve Vila Real předmětné GPS zařízení nepředstavovalo nástroj dálkového sledování, jehož užití pro sledování pracovního výkonu zákon zakazoval. Rozhodnutí soudu první instance bylo potvrzeno odvolacím soudem v Guimarães, avšak s odlišným odůvodněním. Odvolací soud se naopak domníval, že GPS zařízení muselo být považováno za nástroj dálkového sledování, jehož použití ke sledování pracovního výkonu zaměstnance zákon zakazoval. Použití takového zařízení bylo přípustné, pokud sloužilo zaměstnavateli ke sledování počtu najetých kilometrů a nejednalo se tak o sledování pracovního výkonu zaměstnance. Odvolací soud zrušil rozhodnutí soudu první instance v části týkající se nerespektování 8 hodinové pracovní doby, neboť k němu dospěl na základě dat získaných z nástroje dálkového sledování, tudíž nezákonným způsobem. Propuštění stěžovatele podle odvolacího soudu sice bylo oprávněné, avšak pouze na základě toho, že stěžovatel řádně nevykazoval najeté kilometry a zasáhl do fungování GPS zařízení.

Stěžovatel před Soudem namítal porušení práva na ochranu soukromého života ve smyslu čl. 8 Úmluvy. Soud připomněl, že ve vztahu ke sledování zaměstnanců na pracovišti se státy mohou rozhodnout, zda přijmou speciální legislativní úpravu či nikoliv. Úkolem vnitrostátních soudů je ale vždy zajistit, aby opatření přijatá na kontrolu zaměstnanců na pracovišti byla přiměřená, a poskytovala dostatečné záruky proti zneužití. Z rozsudků ve věci Bărbulescu

proti Rumunsku a López Ribalda a ostatní proti Španělsku Soud mutatis mutandis dovedl, že vnitrostátní soudy by při vyvažování práva zaměstnance na ochranu soukromého života s právem zaměstnavatele na kontrolu používání jeho majetku měly zohlednit následující skutečnosti: 1) zda byl zaměstnanec o možnosti sledování informován, 2) rozsah sledování a míru zásahu do soukromého života, 3) zda existují legitimní důvody pro sledování, 4) zda bylo možné cíle dosáhnout mírnějším zásahem, 5) jaké mělo sledování důsledky pro zaměstnance, 6) zda byla zaměstnancům poskytnuta dostatečná záruka, zvláště pokud sledování představovalo výrazný zásah [1] [2].

Soud se ve svém rozhodnutí zaměřil hlavně na to, zda vnitrostátní soudy zajistily dostatečnou ochranu soukromého života stěžovatele. Vzal za prokázané, že si stěžovatel musel být vědom toho, že do jeho vozidla bylo nainstalováno GPS zařízení za účelem kontroly najetých kilometrů. Odvolací soud dle názoru Soudu správně omezil zásah do soukromého života na to, co bylo nezbytné pro dosažení legitimního cíle, tj. kontroly výdajů zaměstnavatele. Vycházel totiž pouze z údajů o najetých kilometrech a zrušil rozhodnutí soudu první instance v části týkající se nedodržení 8 hodinové pracovní doby. V návaznosti na možnost užití méně invazivních metod navrhovaných stěžovatelem se Soud ztotožnil se závěry vnitrostátních soudů o tom, že by jinak bylo těžké počet najetých kilometrů sledovat. Rozsah poskytovaných údajů byl navíc velmi omezený, když k němu měly přístup pouze osoby zpracovávající výdaje zaměstnavatele. Soud proto dospěl k závěru, že nedošlo k překročení prostoru státu pro uvá-

žení a vnitrostátní orgány neporušily svoje pozitivní závazky ve vztahu k ochraně soukromého života stěžovatele. Nedošlo tak k porušení čl. 8 Úmluvy.

V druhé části stěžovatel namítal porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy. K porušení práva na spravedlivý proces mělo dojít tím, že vnitrostátní orgány připustily v řízení nezákonné důkazy, které porušovaly stěžovatelovo právo na ochranu soukromého života. Soud konstatoval, že rozhodnutí odvolacího soudu nebylo založeno pouze na údajích získaných z GPS zařízení, ale na celém disciplinárním spise, zprávě technika a výpovědi svědků. Stěžovatel navíc mohl své propuštění zpochybnit před vnitrostátními soudy předložením důkazů a tvrzení na svoji obhajobu. Takové důkazy byly posouzeny v kontradiktorním řízení před odvolacím soudem, jehož rozhodnutí bylo řádně odůvodněno a nevykazovalo svévoli nebo zjevnou nepřiměřenost. Použití údajů o najetých kilometrech získaných z GPS zařízení proto nepředstavovalo porušení práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Eva Šišková

[1] Rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 17. 10. 2019, López Ribalda a ostatní proti Španělsku, č. 1874/13 a 8567/13.

[2] Rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 5. 9. 2017, Bărbulescu proti Rumunsku, č. 61496/08.

Zdroj

Rozsudek ze dne 14. 2. 2023 ve věci Halet proti Lucembursku, č. 21884/18

Ke kritériím pro posouzení osoby jako oznamovatele („whistle blower“) v kontextu práva na rozšiřování informací

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Evropský soud pro lidská práva shrnul kritéria, která je třeba vzít v potaz při posuzování, zda osobě, která médiím zpřístupnila informace a porušila tak povinnost mlčenlivosti, přiznat ochranu jako oznamovateli („whistle blower“). Mezi tato kritéria patří způsob, jakým došlo ke zpřístupnění informací, pravdivost těchto informací, dobrá víra oznamovatele, veřejný zájem na zpřístupnění informací, újma, kterou oznamovatel způsobil, a příslost sankce, jež na něj byla uvalena.

Stěžovatel je lucemburským státním příslušníkem, který pracoval pro daňovou a poradenskou společnost PricewaterhouseCoopers a který byl odsouzen k peněžitému trestu ve výši 1 000 EUR z důvodu vyrazení důvěrných informací o činnosti svého zaměstnavatele médiím. Společnost, která stěžovatele zaměstnávala, se zaměřuje mimo jiné na vypracovávání daňových přiznání pro velké nadnárodní klienty či podávání žádostí o závazná posouzení (žádost o předběžný názor) vůči správci daně.

Pro kontext věci je významné, že již v letech 2012 až 2014 uniklo do médií množství dokumentů – vynesných jiným

zaměstnancem společnosti – které poukazovaly na skutečnost, že v období let 2002 až 2012 byly mezi lucemburským správcem daně a nadnárodními klienty společnosti sjednány dohody, jež tyto klienty zvýhodňovaly, a ti posléze vykazovali zisky v Lucembursku a významně šetřili na daních. Tento postup nebyl v rozporu s právem, ale v rámci této optimalizace daní byla obcházena daňová povinnost uvedených klientů v jiných státech (v mediálním prostoru kauza „Lux leaks“).

V roce 2012 poskytl stěžovatel médiím 14 dalších daňových příznání a dvě závazná posouzení, která se týkala známých nadnárodních společností a jež se stala podkladem pro novou reportáž odvysílanou v televizi v roce 2013. Stěžovatel byl v reakci na toto své jednání ze zaměstnání propuštěn a v trestním řízení byl odsouzen k peněžitému trestu, neboť mu nebyl přiznán status „oznamovatele“ (jeho kolega, který důvěrné materiály vynesl dříve, byl právě z tohoto důvodu obvinění zproštěn). Před Soudem stěžovatel namítal zejména porušení svého práva na svobodu projevu (ve smyslu práva na rozšiřování informací) podle čl. 10 Úmluvy.

Soud rozhodl v senátním rozsudku ze dne 11. 5. 2021 pěti hlasy vůči dvěma, že k tvrzenému porušení nedošlo, a věc přijal k přezkoumání velký senát. Ten nyní dospěl dvanácti hlasy proti pěti k opačnému závěru.

Pokud se jedná o obecné zarámování věci, Soud v první řadě předestřel, že pojem „oznamovatel“ nemá jednotnou definici na mezinárodní ani evropské úrovni – status osoby, která zveřejňuje informace, je tak třeba hodnotit spíše případ od případu a stejně tak je třeba přistupovat k posouzení případného porušení čl. 10 Úmluvy. Nicméně případy tohoto druhu se již zabýval, aniž by byl tento pojem použit. Z dosavadní judikatury bylo možno dovodit šest kritérií pro posouzení, zda osobě přísluší ochrana jako oznamovatel. Jedná se o 1) způsob, jakým došlo k odhalení informací, kde jejich „vynesení“ na světlo světa by mělo být v principu posledním řešením, pokud není možné využít např. určitý interní postup nahlášení v rámci organizace či pokud by takový postup nebyl efektivní. Dalším kritériem je 2) pravdivost informací, přičemž v tomto ohledu by si měl oznamovatel počínat odpovědně – zároveň ale pouhá skutečnost, že se jím poskytnuté informace později ukážou jako nepravdivé, nemusí být nutně důvodem pro odepření jeho ochrany. Je třeba rovněž posoudit 3) jeho dobrou víru, tedy zda nebylo jeho jednání motivováno vidinou vlastního prospěchu, snahou o poškození zaměstnavatele či jinými postranními motivy. Následujícím kritériem je 4) veřejný zájem na zpřístupnění informací, který musí převážet nad zájmem na zachování mlčenlivosti (nestačí tedy např., že je informace pouze „zajímavá“ pro veřejnost). To se v praxi může týkat např. protiprávních praktik na pracovišti, praktik legálních, avšak zavržených, či informací o fungování veřejných orgánů, jež mohou rozproudit debatu ve veřejném zájmu. Ačkoliv lze v tomto smyslu mluvit zejména o dění v rámci veřejných institucí, může se jednat i o oznamování praktik v rámci soukromých společností. Dalším kritériem

je 5) újma, kterou osoba oznámením způsobila – resp. rovnováha mezi újmou (např. poškození pověsti, finanční ztráta) a veřejným zájmem na zveřejnění. Posledním kritériem je 6) přísnost sankce uvalené na osobu, která informace „vynesla“. Nemusí se jednat pouze o sankci trestního rázu, ale můžeme se pohybovat např. v oblasti personální, disciplinární apod. či jejich rozličných barvitých kombinací.

V kontextu uvedeného a ve vztahu k projednávané věci Soud připomněl, že „poškozená“ společnost byla soukromým subjektem, že zde existoval požadavek loajality a důvěrnosti mezi stěžovatelem a společností a že informace o jejích praktikách byla do povědomí třetích osob „vynesena“ již dříve. Dále postupoval podle kritérií uvedených výše. V první řadě konstatoval, že ačkoliv praktiky společnosti spojené s daňovou optimalizací vedly k nerovnostem mezi daňovými subjekty, byly v souladu s právem, a ze strany stěžovatele by tedy nebylo účelné řešit záležitost v rámci vnitřního postupu uvnitř společnosti. Využití „vnějších“ kanálů tak v daném případě Soud shledal jako přípustné. Z hlediska pravdivosti informací a dobré víry stěžovatele Soud neměl pochybnosti. V kontextu vyvažování veřejného zájmu na zpřístupnění informací vůči jeho škodlivému dopadu Soud vyšel z toho, že významnou roli zde může hrát kontext předmětného zveřejnění. Skutečnost, že praktiky společnosti již byly známy ve veřejném prostoru, a v tomto směru veřejná debata již probíhala, samo o sobě nevyklučovala, že zpřístupnění informací bylo ve veřejném zájmu, neboť cílem oznamovatelů je nejen na určité praktiky upozornit, ale rovněž se zasadit o změnu situace, což může znamenat i opakované poukazování na přetrvávající problém. Uvedené znamená, že již probíhající veřejná debata v dané věci nesnižovala relevanci stěžovatelem zpřístupněných informací. Ty mohly naopak přinést nový pohled na otázky daňové optimalizace, úspor nadnárodních klientů společnosti na daních (resp. vyhýbání se placení vyšších daní jinde) a lucemburské politiky zdaňování společností a jejich dopadů na daňovou spravedlnost. Současně Soud uvedl, že stěžovatel nezpřístupnil nové dokumenty proto, aby nahradil dokumenty již zpřístupněné, nýbrž proto, že se týkaly známých obchodních korporací. Soud dále konstatoval, že zpřístupněné informace byly předmětem veřejného zájmu. Ačkoliv stále nemohl přehlédnout, že se stěžovatel dopustil krádeže dat a porušení mlčenlivosti, jíž byl vázán, veřejný zájem na zpřístupnění informací v projednávané věci škodlivé následky převážil. V neposlední řadě vzal Soud v úvahu uložené sankce, jako propuštění ze zaměstnání a trestní postih a jejich potenciální odrazující účinek na svobodu projevu oznamovatelů.

Zejména s ohledem na shora uvedené skutečnosti Soud dospěl k závěru, že zásah do svobody projevu stěžovatele, zejména v kontextu práva na rozšiřování informací, nebyl nezbytný v demokratické společnosti, a k porušení čl. 10 Úmluvy tak došlo.

Jan Bena

Rozsudek ze dne 10. 11. 2022 ve věci Kupinsky proti Ukrajině, č. 5084/18

Přeměnou snižitelného trestu odnětí svobody na nesnižitelný v souvislosti s předáním vězně k výkonu trestu došlo k porušení Úmluvy

Úplné znění rozsudku

Evropský soud pro lidská práva v případě stěžovatele, který byl v Maďarsku odsouzen k trestu odnětí svobody na doživotí s možností podmíněného propuštění a následně byl předán k výkonu trestu na Ukrajinu, rozhodl, že došlo k porušení jeho práv z důvodu, že ukrajinské soudy změnilly jeho původní snižitelný trest odnětí svobody na de facto a de iure nesnižitelný.

Stěžovatel, který je ukrajinským státním příslušníkem, byl v roce 2002 v Maďarsku uznán vinným z dvojnásobné vraždy a odsouzen k doživotnímu trestu odnětí svobody s možností požádat o podmíněné propuštění po odpykání dvaceti let. Maďarské soudy taktéž rozhodly o jeho vyhoštění a v roce 2007 byl stěžovatel předán k výkonu trestu na Ukrajinu, přičemž ukrajinské soudy uznaly trest uložený maďarskými soudy. V průběhu let 2016–2021 zamítly ukrajinské soudy několik stěžovatelových žádostí o podmíněné propuštění s odůvodněním, že vykonává trest v souladu s ukrajinskými právními předpisy, které podmíněné propuštění doživotně odsouzených vězňů neumožňují. Stěžovatel se opakovaně odvolal, nicméně neuspěl.

Rozhodl se tak obrátit na Soud, přičemž ve své stížnosti namítal, že snižitelný trest odnětí svobody, který mu byl uložen maďarskými soudy, byl ukrajinskými soudy v rozporu s čl. 7 Úmluvy *de facto* změněn na nesnižitelný trest odnětí svobody. Namítal také, že nesnižitelný trest odnětí svobody je v rozporu s čl. 3 Úmluvy.

Soud s odkazem na svou ustálenou judikaturu konstatoval, že nesnižitelný trest odnětí svobody na doživotí je v rozporu s čl. 3 Úmluvy. Ve vztahu k projednávané věci shrnul, že stěžovatel nebyl odsouzen k trestu odnětí svobody na doživotí ukrajinskými soudy, trest byl jimi vynucován v souvislosti s předáním stěžovatele z Maďarska za účelem výkonu trestu na Ukrajině. Z rozsudků ukrajinských soudů ve stěžovatelově věci je však zřejmé, že tento rozdíl nijak neovlivnil stěžovatelovo právní a faktické postavení a že jemu uložený trest byl podle platného ukrajinského práva považován za nesnižitelný.

Ukrajinská vláda uznala, že jejich právní řád neupravoval možnost podmíněného propuštění doživotně odsouze-

ných osob. Ač Ústavní soud Ukrajiny v září 2021 prohlásil ustanovení vnitrostátního práva o podmíněném propuštění za protiústavní v rozsahu, v němž se nevztahovalo na doživotně odsouzené, nebylo současně nijak upraveno, jak v takovém případě postupovat. Bez existence těchto pravidel se vnitrostátní soudy domnívaly, že nemají pravomoc rozhodovat o podmíněném propuštění doživotně odsouzených. V tomto Soud odkázal na rozsudek velkého senátu ze dne 12. 3. 2019, Petukhov proti Ukrajině (č. 2), č. 41216/13, kde konstatoval porušení čl. 3 Úmluvy. Dále upozornil, že rozhodnutí Ústavního soudu, které bylo navíc vydáno více než tři roky po podání stěžovatelovy stížnosti a po zamítnutí jeho četných žádostí o propuštění, na stěžovatelově situaci pro účely čl. 3 nic nezměnilo. Uzavřel tak, že závěry uvedené ve věci Petukhov (č. 2) jsou stejně relevantní i pro projednávanou věc a konstatoval porušení čl. 3 Úmluvy.

Ve vztahu k čl. 7 Úmluvy Soud nejprve zkoumal, zda je použitelný na danou věc. Na úvod zopakoval, že dle jeho ustálené judikatury je nutno rozlišovat mezi opatřením, které je „trestem“ ve své podstatě, a opatřením, které se týká „výkonu“ nebo „vymáhání“ takového trestu, jelikož čl. 7 se vztahuje pouze na první z těchto opatření. V případech změny režimu podmíněného propuštění v rámci země či změny tohoto režimu v důsledku předání vězňů, Soud ve své judikatuře konstantně zastává názor, že takový režim se týká výkonu trestu, a tudíž vylučuje použití čl. 7 Úmluvy.

V případech, které se týkaly předání vězňů, Soud v minulosti judikoval, že navzdory skutečnosti, že vyhlídka na podmíněné propuštění ve státě, kam byl vězeň předán k výkonu trestu, byly méně příznivé než ve státě, kde byl trest uložen, rozhodnutí o předání zůstalo v rámci výkonu trestů a nepředstavovalo „trest“ ve smyslu čl. 7 Úmluvy. Ke stejnému závěru Soud dospěl i v případě rozhodnutí o přeměně trestu ve státě, kam byl vězeň předán k výkonu trestu, kdy trest zůstal stejný, nicméně pravidla pro podmíněné propuštění byla přísnější než ve státě, kde byl trest uložen.

Soud však současně uznal, že rozlišení mezi opatřením, které je „trestem“ ve své podstatě a opatřením, které se

týká „výkonu“ nebo „vymáhání“ takového trestu nemusí být v praxi vždy jednoznačné.

V minulosti Soud shledal, že změna režimu podmíněného propuštění spadala výlučně do oblasti výkonu trestu. V projednávané věci však přemístění stěžovatele a zejména způsob, jakým byl jeho trest přeměněn, v konečném důsledku znamenaly změnu trestu odnětí svobody na doživotí s možností podmíněného propuštění po vykonání 20 let na doživotní trest, u něhož možnost podmíněného propuštění neexistovala. Trest uložený stěžovateli se stal v důsledku přeměny podle platného ukrajinského práva nesnížitelným. Zásadní rozdíl mezi projednávanou věcí a předchozími případy projednávanými Soudem, které se týkaly předání vězňů, spočívá v tom, že tyto věci se týkaly podmínek pro podmíněné propuštění ve státě, do kterého byl vězeň předán, zatímco v této věci se jedná o otázku nedostupnosti podmíněného propuštění. Soud dále upozornil, že maďarské právo rozlišuje mezi snížitelnými a nesnížitelnými tresty odnětí svobody na doživotí a že maďarské soudy výslovně rozhodly, že mu bude uložen trest snížitelný. Soud upozornil, že snížitelné a nesnížitelné tresty odnětí svobody na doživotí se liší, pokud jde o jejich rozsah, přičemž tento rozdíl byl dostatečně významný na to, aby Soud shledal první z nich neslučitelným s Úmluvou, zatímco v případě druhého rozpor s Úmluvou neshledal.

Ukrajinská vláda argumentovala, že předání a přeměna trestu stěžovatele se uskutečnily na základě Úmluvy o předávání odsouzených osob a jejího Dodatkového protoko-

lu, na základě které dovozovala, že ukrajinské orgány byly odpovědné pouze za výkon trestu v souladu s touto úmluvou. V této souvislosti Soud uvedl, že ač není oprávněn přezkoumávat, zda smluvní strany dodržují jiné nástroje než Úmluvu a její protokoly, nic mu nebrání posoudit, zda stát dodržuje své závazky vyplývající z Úmluvy při provádění mezinárodních smluv o vzájemné právní pomoci. Pokud jde o autonomní pojem „sankce“ ve smyslu čl. 7 Úmluvy, Soud neshledal, že by se jeho výklad mohl podstatně lišit v závislosti na tom, zda opatření, o němž se tvrdí, že představuje novou „sankci“, bylo výsledkem působení pouze vnitrostátního práva, nebo zahrnovalo také použití mezinárodních smluv zavazujících žalovaný stát. Soud tak uzavřel, že přeměnou původního snížitelného doživotního trestu stěžovatele na nesnížitelný, ukrajinské soudy za konkrétních okolností tohoto případu překročily rámec pouhých opatření k výkonu trestu a změnilly rozsah trestu stěžovatele. Ustanovení čl. 7 je proto v tomto případě použitelné.

Ve vztahu k věci samé pak Soud shrnul, že trest, který „bylo možno uložit v době spáchání trestného činu“ v souladu s čl. 7 Úmluvy, byl trestem snížitelným. Tím, že ukrajinské soudy stěžovateli odepřely reálnou možnost požádat o podmíněné propuštění, změnilly jeho původní snížitelný trest na *de facto* a *de iure* nesnížitelný trest odnětí svobody na doživotí, čímž změnilly rozsah původního trestu v neprospěch stěžovatele uložením trestu přísnějšího. Tímto došlo k porušení čl. 7 Úmluvy.

Anna Skrášková

Zdroj

Rozsudek ze dne 8. 12. 2022 ve věci Pejřilová proti České republice, č. 14889/19 Právo stěžovatelky vyžadovat dokončení procesu asistované reprodukce za použití kryokonzervovaných spermií jejího zemřelého manžela

Úplné znění rozsudku

Evropský soud pro lidská práva ve věci Pejřilová proti České republice rozhodl, že nedošlo k porušení práva na respektování soukromého života stěžovatelky podle čl. 8 Úmluvy, když jí nebylo umožněno dokončit proces asistované reprodukce za použití kryokonzervovaných spermií zemřelého manžela bez jeho platného souhlasu.

Stěžovatelka s manželem již v době, kdy trpěl závažným onemocněním, vyhledala centrum asistované reprodukce. V červnu 2014 si manžel stěžovatelky nechal kryokonzervovat

sperma, přičemž podepsal formulář se souhlasem konzervace za účelem léčby neplodnosti. Uvedený formulář obsahoval informaci, že před každým rozmrazením spermatu pro účely zákroku asistované reprodukce bude vyžadován další písemný souhlas a že pokud nebude jednoznačně stanoveno jinak, bude skladování spermií v případě úmrtí dárce ukončeno. V prosinci 2014 podepsali manželé informovaný souhlas s léčbou neplodnosti pomocí *in vitro* fertilizace („IVF“) a s rozmrazením a použitím spermatu manžela stěžovatelky. Posléze se stav manžela stěžovatelky zhoršil, načež v červnu 2015 zemřel, aniž by byly podniknuty jakékoliv další kroky k dokončení pro-

cesu léčby. V září 2015 stěžovatelka požádala o podstoupení následných kroků v procesu oplodnění, centrum však odmítlo tak učinit, neboť mělo za to, že je to v rozporu s platnou právní úpravou.

Stěžovatelka se obrátila na vnitrostátní soudy, přičemž se domáhala, aby byla centru uložena povinnost provést proces oplodnění v souladu s přáním jejího zesnulého manžela, které bylo prokázáno souhlasnými formuláři. Strany vyjádřily ochotu dosáhnout smíru, nicméně prvostupňový soud jejich dohodu neschválil, neboť měla být v rozporu s § 6 zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách („zákon o specifických zdravotních službách“), který vyžadoval, aby žádost o umělé oplodnění nebyla starší šesti měsíců. Obdobně postupoval i soud odvolací, který shledal rozpor s § 6 a § 8 předmětného zákona. Nejvyšší soud rovněž rozhodl v neprospěch stěžovatelky, přičemž se ve svém odůvodnění opíral o judikaturu Soudu či srovnávací studii předpisů dalších států Rady Evropy a vyjádřil se i ke sledovaným legitimním cílům uvedeného ustanovení vnitrostátní právní úpravy. Zdůraznil, že je v nejlepším zájmu dítěte, aby se narodilo do úplné rodiny a mělo oba rodiče, přinejmenším ve fázi početí. Dále poznamenal, že techniky asistované reprodukce jsou dostupné pouze pářům léčeným pro neplodnost, po smrti muže v takovém páru by však neplodný pár ve smyslu dotčeného ustanovení již neexistoval. Navíc požadavek, aby písemný souhlas neplodného páru nebyl starší než šest měsíců, chrání muže poskytujícího sperma a umožňuje mu odvolat jeho souhlas. V daném případě Nejvyšší soud usoudil, že není jasné, zda by si manžel stěžovatelky přál stát se otcem po své smrti vzhledem k tomu, že podepsal formulář informovaného souhlasu obsahující výslovné ustanovení o zničení kryokonzervovaného spermatu za takové situace. Centrum tedy nebylo povinno provést stěžovatelkou požadovaný zákrok. Současně Nejvyšší soud poznamenal, že stěžovatelka neutrpěla skutečný zásah do svého práva na respektování soukromého života, neboť nebyla zbavena všech možností stát se matkou, nadále mohla otěhotnět přirozenou cestou nebo požádat o léčbu s jiným partnerem. Ústavní stížnost stěžovatelky byla zamítnuta.

Soud připomenul, že právo počít dítě a využít za tímto účelem asistovanou reprodukci je chráněno čl. 8 Úmluvy [1]. Vzhledem k citlivým morálním a etickým otázkám na pozadí rychle se vyvíjejícího lékařského a vědeckého pokroku je prostor státu pro uvážení v dané oblasti široký [2]. Je tomu tak jedná v návaznosti na případný zásah státu v dané oblasti, jednak při stanovování podrobných pravidel, co do otázky nastolení rovnováhy mezi konkurujícími si veřejnými a soukromými zájmy. Široký prostor pro uvážení umocňuje též absence konsenzu mezi smluvními státy.

Soud k věci přistoupil z pohledu zásahu do práva stěžovatelky využít metod asistované reprodukce v návaznosti na působení § 6 odst. 1 a § 8 odst. 2 zákona o specifických zdravotních službách. Podle Soudu byl zásah v souladu se zákonem. Dále uznal, že je legitimní, aby stát stanovil pro IVF právní režim, který zohledňuje možnost prodlevy

mezi vytvořením embrya a jeho implantací do dělohy. Uvedené platí tím spíše, pokud byly zmrazeny pouze spermie a žádné embryo ještě nebylo vytvořeno. Otázka řešená Soudem se tedy netýkala již existujících embryí, ale možnosti použít kryokonzervované spermie zemřelé osoby, což je spíše otázkou etickou, jež zahrnuje úvahy veřejného zájmu, které mohou odrážet mimo jiné situaci budoucích dětí.

Příslušná ustanovení vnitrostátní úpravy stanovila, že umělé oplodnění může být provedeno pouze na základě písemné žádosti ženy a muže, kteří hodlají léčbu neplodnosti podstoupit společně, přičemž tato žádost nesmí být starší než šest měsíců. Neplodný pár rovněž musí udělit písemný souhlas s asistovanou reprodukcí před každým pokusem o umělé oplodnění. V projednávané věci vnitrostátní soudy shledaly, že po smrti manžela stěžovatelka již netvořila „neplodný pár“ ve smyslu § 6 zákona o speciálních zdravotních službách. Rozhodnutí českého zákonodávce zavést uvedený právní rámec a jeho interpretace vnitrostátními soudy sledovalo záměr respektovat lidskou důstojnost a svobodnou vůli, jakož i snahu zajistit spravedlivou rovnováhu mezi stranami zúčastněnými na asistované reprodukci, aby každá osoba, která daruje pohlavní buňky za účelem takové léčby, předem věděla, že bez jejího trvajícího souhlasu nemůže být její genetický materiál využit.

Stěžovatelka ve věci argumentovala i tím, že anonymní dárce spermatu dávají souhlas pouze jednou, a to když darují sperma. K uvedenému Soud podotknul, že ze znění relevantních vnitrostátních ustanovení plyne, že souhlas neplodného páru s asistovanou reprodukcí je nutný bez ohledu na to, zda je umělé oplodnění provedeno spermatem poskytnutým partnerem ženy nebo anonymním dárce. Nebyl tedy žádný rozdíl mezi podmínkami, které je třeba splnit v případech týkajících se anonymního dárce a partnera ženy, neboť za otce dítěte narozeného prostřednictvím asistované reprodukce byl v každém případě považován muž, který s asistovanou reprodukcí souhlasil, a nikoliv anonymní dárce. Vzhledem k uvedenému Soud dospěl k závěru, že napadené opatření sledovalo legitimní cíl, a to ochranu morálky nebo práv a svobod jiných.

Dále Soud hodnotil, zda bylo předmětné opatření nezbytné v demokratické společnosti, a tedy zda důvody ospravedlňující předmětný zásah byly relevantní a dostatečné pro účely čl. 8 odst. 2 Úmluvy. V návaznosti na prostor pro uvážení českého zákonodávce Soud opět zdůraznil absenci evropského konsenzu ohledně toho, zda si vdova může nechat oplodnit vajíčka zmrazeným spermatem svého zemřelého manžela. Připomenul, že český zákonodávce stanovil limity pro využití asistované reprodukce, která je umožněna pouze pářům, jejichž souhlas není starší než šest měsíců. Manžel stěžovatelky přitom zemřel více než šest měsíců po udělení souhlasu, čímž stěžovatelka přestala uvedeně podmínky splňovat. Soud konstatoval, že není v rozporu s požadavky čl. 8, aby stát zavedl legislativní rámec upravující významné aspekty soukromého života, který neumožňuje vyvažovat konkurující si zájmy za okolností každého jednotlivého případu, a tím podpořit právní jistotu a zabránit svévoli a nejednotné praxi, které jsou

s procesem vyvažování spjaty. V tak citlivé oblasti jako je umělé oplodnění je potřeba vážně zohlednit obavy vycházející z morálních hledisek nebo společenské přijatelnosti. Při zkoumání slučitelnosti zákazu určité techniky umělého oplodnění s požadavky Úmluvy je třeba vzít v úvahu legislativní rámec, jehož je součástí, a zákaz je třeba vnímat v tomto širším kontextu.

Umělé oplodnění s použitím kryokonzervovaných spermií, které poskytl buď partner ženy, nebo anonymní dárce, bylo českým právem umožněno pouze párům a *inter vivos*. Zákon o specifických zdravotních službách totiž v zájmu ochrany nejen svobodné vůle muže, který s asistovanou reprodukcí souhlasil, ale i práva nenarozeného dítěte znát své rodiče, vyžadoval existenci páru, který si takovou léčbu přál podstoupit a který musel před každým pokusem o oplodnění poskytnout písemný souhlas. Ačkoliv nenarozené dítě ani zemřelá osoba nejsou jako takoví nositelé práv podle Úmluvy, Soud shledal tyto úvahy relevantními a nenalezl důvod, proč předmětnou legislativní volbu zpochybňovat. Práva podle čl. 8 nejsou absolutní, nevyžadují, aby smluvní státy umožnily umělé oplodnění *post mortem*. Soud rovněž poznamenal, že české právo nezakazovalo, aby osoba usilovala o oplodnění za takové situace v zahraničí, i když přenos spermatu by mohl být rovněž podmíněn. Stejně tak považoval za pozoruhodné, že ve většině z mála zemí, které umožňovaly pokračování v procesu umělého oplodnění po smrti manžela nebo partnera, byl takový postup doprovázen zárukami souvise-

jícími s předchozím informovaným souhlasem zemřelého muže.

Soud shledal, že vnitrostátní pravidla byla jasná a stěžovatelka s nimi byla seznámena. Vnitrostátní soudy se jejími argumenty pečlivě zabývaly, ale měly za to, že předmětná ustanovení nelze neuplatnit. Taktéž zdůraznily, že v situaci, kdy manžel stěžovatelky podepsal formulář informovaného souhlasu obsahující výslovné ustanovení o zničení kryokonzervovaného spermatu v případě jeho smrti, nelze jeho další souhlas, který je vyžadován zákonem, předjímat a nahrazovat rozhodnutím soudu po jeho smrti. Podle Soudu by legitimnímu právu stěžovatelky na respektování rozhodnutí mít dítě geneticky spřízněné s jejím zesnulým manželem neměla být přikládána větší váha než legitimním obecným zájmům chráněným napařenými právními předpisy. Tím spíše bylo třeba České republice poskytnout široký prostor pro uvážení, který nepřekročila.

Lívia Ivánková

[1] Rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 3. 11. 2011, S. H. a další proti Rakousku, č. 57813/00.

[2] Rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 10. 4. 2007, Evans proti Spojenému království, č. 6339/05.

JUDIKATURA SOUDNÍHO DVORA EVROPSKÉ UNIE

Zdroj

Rozsudek ze dne 9. 3. 2023 ve věci J. A. proti Wurth Automotive GmbH, C-177/22 K účelu smlouvy, povaze činnosti a vyvolanému dojmu jako faktorům určujícím postavení spotřebitele pro účely nařízení Brusel I bis

Úplné znění rozsudku

Nadepsané rozhodnutí rozvíjí ustálenou judikaturu Soudního dvora, z níž plyne, že pro aplikaci speciálních jurisdikčních pravidel nařízení Brusel I bis ve věcech týkajících se smlouvy uzavřené spotřebitelem je třeba hodnotit primárně účel sledovaný smlouvou, a to na základě důkazů objektivně plynoucích ze spisu. Povaha profesionální nebo podnikatelské činnosti osoby, která se dovolává postavení spotřebitele, je naopak pro toto posouzení irelevantní, neboť aplikaci těchto pravidel v zásadě vylučuje. Teprve nelze-li na základě dostupných důkazů objektivně posoudit sledovaný účel, bude možné zohlednit dojem, který svým jednáním vyvolala vůči svému smluvnímu partnerovi strana dovolávající se postavení spotřebitele. Za účelem tohoto posouzení je na vnitrostátním soudu, aby hodnotil všechny okolnosti uzavření smlouvy. Důsledky plynoucí z nedostatečně prokázaných skutečností je přitom v těchto případech třeba vyvodit z vnitrostátního práva.

V předmětné věci byly soudy konfrontovány s partikulárními okolnostmi případu, v němž J. A., žalobkyně v původním řízení s bydlištěm v Rakousku, projevila zájem o koupi motorového vozidla od německé společnosti. Smluvní jednání nicméně nevedla sama J. A., nýbrž její partner, který je profesionálním prodejcem automobilů a jednatelem online obchodní platformy. Tento s dotčenou společností navázal kontakt prostřednictvím svého podnikatelského e-mailu, v němž byly nastíněny základní parametry transakce, mimo jiné zdanění podle režimu ziskové srážky. Současně bylo uvedeno, že kupní smlouva měla být uzavřena jménem J. A., která byla na zmiňované online platformě uvedena jako grafická a webová designérka, byť tuto činnost v předmětné době nevykonávala. Německá společnost navzdory skutečně komunikaci zaslala partnerovi žalobkyně e-mailem kupní smlouvu, v níž byla jako kupující uvedena „společnost J. A.“ a která obsahovala klauzuli stanovící, že se jedná o obchodní plnění mezi podnikateli. J. A. tuto smlouvu podepsala, aniž by tyto údaje zpochybnila. Vystavená faktura následně obsahovala údaj, že není možné vykázat DPH. Posléze J. A. zjistila, že vozidlo má skryté vady, načež podala žalobu z titulu nároků ze záruky u rakouského soudu, neboť tvrdila, že předmětnou smlouvu uzavřela

jako spotřebitelka a mezinárodní příslušnost je tak třeba určovat na základě čl. 17 nařízení Brusel I bis. Žalovaná však namítala, že se jedná o transakci mezi podnikateli, což mělo plynout ze samotné smlouvy i procesu negociace. Za této situace položil předkládající soud Soudnímu dvoru několik předběžných otázek směřujících k posouzení relevance vybraných faktorů pro aplikaci pravidel příslušnosti u spotřebitelských smluv ve smyslu nařízení Brusel I bis.

První předběžná otázka směřovala k posouzení, zda je pro kvalifikaci postavení smluvní strany jako spotřebitele třeba zohlednit současné nebo budoucí cíle sledované uzavřením smlouvy, jakož i skutečnost, zda činnost vykonávaná osobou dovolávající se postavení spotřebitele má povahu závislé nebo samostatné výdělečné činnosti. V odpovědi na tuto otázku vycházel Soudní dvůr ze systematiky nařízení Brusel I bis a připomněl, že z pozice výjimky z obecného pravidla *actor sequitur forum rei* je třeba vykládat pojem spotřebitel restriktivně. Tento výklad by měl sledovat účel speciálních jurisdikčních pravidel, která reflektují potřebu chránit spotřebitele jako stranu nacházející se pojmově ve slabším postavení vůči svému smluvnímu partnerovi. Tato ochrana přitom není odůvodněna v případech, kdy je účelem smlouvy profesionální nebo podnikatelská činnost, byť by byla plánována do budoucna. [1] V zásadě je tak třeba uzavřít, že se speciální pravidla určování mezinárodní příslušnosti uplatní pouze tehdy, pokud je účelem smlouvy jiné než profesionální nebo podnikatelské využití zboží nebo služby. Je-li účel smlouvy smíšený, je třeba vzpomenout dřívější judikaturu Soudního dvora, z níž vyplývá přípustnost dovolávat se ochranných jurisdikčních pravidel za předpokladu, že podnikatelský nebo profesionální účel sledovaný smlouvou je tak malý, že se v celkovém kontextu stává okrajovým. [2] Povaha profesionální nebo podnikatelské činnosti vykonávané osobou, která se dovolává postavení spotřebitele, tedy zda se jedná o samostatně výdělečnou či závislou činnost, je naopak při hodnocení tohoto postavení irelevantní, neboť takové rozlišování neplyne ani z nařízení, ani z judikatury Soudního dvora. [3]

Podstatou další série společně posuzovaných předběžných otázek bylo, zda lze při kvalifikaci postavení smluvní strany jako spotřebitele zohlednit dojem, který tato osoba vyvolala svým jednáním u druhé smluvní strany. Zde Soudní dvůr odkázal na první zodpovězenou předběžnou otázku, v níž uzavřel, že primárně je třeba posuzovat účel sledovaný uzavřením smlouvy. V rámci tohoto posouzení přitom musí soud vycházet primárně z důkazů, které objektivně vyplývají ze spisu. Pokud jsou tyto dostatečné k vyvození účelu smlouvy, nebude již nutné zkoumat, zda byl sledovaný účel znám smluvnímu partnerovi. Teprve nejsou-li tyto důkazy dostatečné, bude možné zohlednit, zda údajný spotřebitel svým vlastním jednáním nevyvolal dojem, že jednal za profesionálním nebo podnikatelským účelem. V těchto případech je totiž třeba mít za to, že se jednotlivci vzdal ochrany stanovené speciálními jurisdikčními pravidly nařízení Brusel I bis. [4] Je přitom na vnitrostátním soudu, aby posoudil okolnosti uzavření smlouvy a vyhodnotil možnost vyvolaného dojmu vůči smluvnímu partnerovi údajného spotřebitele. Dle Soudního dvora přitom soud musí přihlídnout ke všem okolnostem souvisejícím s uzavřením smlouvy, přičemž i okolnosti nastalé později se mohou ukázat jako relevantní, pokud potvrzují učiněný přezkum. Pokud se tedy týká okolností uvedených předkládajícím soudem, jako je nereagování na ustanovení smlouvy odkazující na postavení podnikatele, zapojení zprostředkovatele a informování se o možnosti vykázat DPH, je možno tyto zohlednit v rámci přezkumu, avšak samy o sobě nejsou takové povahy, že by vylučovaly postavení spotřebitele.

Poslední otázkou se předkládající soud tázal, zda v případě nemožnosti dostatečně prokázat některé okolnosti souvi-

sející s uzavřením smlouvy musí tyto pochybnosti vést k rozhodnutí ve prospěch osoby, která se dovolává postavení spotřebitele. V této souvislosti Soudní dvůr uvedl, že řádný výkon spravedlnosti a respektování autonomie soudce při výkonu funkce vyžadují, aby měl soud možnost posoudit svou mezinárodní příslušnost ve světle všech informací, které má k dispozici. Současně však uzavřel, že důkazní hodnota dostupných informací spadá do výlučné působnosti vnitrostátního práva, které musí určit, v čí prospěch je nutno rozhodnout v případě pochybností, pokud se ukáže, že některé z tvrzených okolností nelze právně dostatečným způsobem prokázat. Tyto závěry byly uvedeny v kontrastu k dřívější judikatuře, v níž Soudní dvůr konstatoval, že v případě pochybností musí být v zásadě prospěch přiznán osobě, která se dovolává postavení spotřebitele. Užitečný účinek příslušných pravidel nicméně nevyžaduje, aby byl tento prospěch přijat za všech okolností, zejména poté tehdy, pokud jde o okolnosti, které se týkají jednání této osoby.

Patrik Provazník

[1] Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. 2. 2019, Anica Milivojević proti Raiffeisenbank St. Stefan-Jagerberg-Wolfsberg eGen, C-630/17, body 88 a 89 a tam citovaná judikatura.

[2] Rozsudek Soudního dvora ze dne 20. 1. 2005, Johann Gruber proti BayWa AG, C-464/01, bod 39.

[3] Rozsudek Soudního dvora ze dne 20. 10. 2022, ROI Land Investments Ltd proti FD, C-604/20, který byl anotován v Bulletinu č. 4/2022.

[4] Rozsudek Soudního dvora ze dne 20. 1. 2005, Johann Gruber proti BayWa AG, C-464/01, bod 53.

Rozsudek ze dne 22. 12. 2022 ve věci *Ministre de la Transition écologique a Premier ministre*, C-61/21

K odpovědnosti členského státu za újmu způsobenou jednotlivci znečištěním ovzduší související s nedodržením jeho závazků vyplývajících ze směrnic o kvalitě ovzduší

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Soudní dvůr posuzoval, zda směrnice upravující kvalitu ovzduší [1] přiznávají jednotlivci práva na náhradu újmy způsobenou nedodržením požadavků plynoucích z těchto směrnic ze strany členského státu. Dospěl k závěru, že nikoliv, neboť daná ustanovení sledují cíl obecného zájmu na ochraně zdraví. To však nebrání případnému vzniku odpovědnosti státu na úrovni vnitrostátní.

Pan J. P. se domáhal zrušení implicitního rozhodnutí prefekta jeho departementu, který odmítl přijmout opatření nezbytná k vyřešení zdravotních problémů J. P. souvisejících se znečištěním ovzduší. Dále pak se domáhal náhrady různých druhů újmy, které mu měly být tímto znečištěním způsobeny a které odhaduje na 21 milionů EUR. Jeho újma spočívala zejména ve zhoršení jeho zdravotního stavu, které podle něj bylo zapříčiněno zhoršením kvality

ovzduší v pařížské aglomeraci, kde žije. Zhoršení kvality ovzduší je podle J. P. způsobeno tím, že francouzské orgány neplní povinnosti pro ně vyplývající ze směrnice 2008/50/ES.

Odvolační správní soud ve Versailles se obrátil na Soudní dvůr s žádostí o odpověď na předběžnou otázku. Konkrétně se dotazoval, zda ustanovení čl. 13 odst. 1 a čl. 23 odst. 1 směrnice 2008/50/ES musí být vykládána tak, že v případě dostatečně závažného porušení povinností přiznávají jednotlivcům právo obdržet od dotčeného členského státu náhradu újmy na zdraví. Bylo specifikováno, že újma na zdraví vznikla v přímé a nepochybné příčinné souvislosti se zhoršením kvality ovzduší. V případě kladné odpovědi na první otázku se francouzský soud dále tázal, jakým podmínkám podléhá vznik tohoto nároku.

Soudní dvůr při zodpovězení první otázky vycházel ze zásady odpovědnosti státu za újmu způsobenou jednotlivcům v důsledku porušení unijního práva, které mu lze přičíst. Připomněl, že vznik takové odpovědnosti se váže na splnění tří kumulativních podmínek, a to sice: 1) že porušené pravidlo unijního práva přiznává práva jednotlivcům, 2) že porušení tohoto pravidla je dostatečně závažné a 3) že existuje přímá příčinná souvislost mezi tímto porušením a újmou, kterou jednotlivec utrpěl.

První z uvedených podmínek tedy stanoví, že pouze porušení pravidla unijního práva přiznávající práva jednotlivcům může založit odpovědnost členského státu za toto porušení. Podle Soudního dvora práva jednotlivcům mohou vzniknout nejen tehdy, když to ustanovení unijního práva výslovně stanoví, ale také v důsledku pozitivních či negativních povinností, které tato ustanovení jasně stanoveným způsobem ukládají jak jednotlivcům, tak členským státům a unijním orgánům. Pokud k porušení takových povinností ze strany členského státu dojde, je toto porušení způsobilé bránit jednotlivci ve výkonu práv, která mu dotčená ustanovení implicitně přiznávají. Tím se mění právní postavení jednotlivce, jež mají daná ustanovení za cíl ve vztahu k jednotlivcům vytvořit. Proto je pro zajištění plné účinnosti norem unijního práva a ochranu práv, která taková ustanovení přiznávají, nezbytné, aby jednotlivci měli možnost získat náhradu újmy, a to bez ohledu na splnění požadavku přímého účinku těchto ustanovení.

V projednávané věci směrnice o kvalitě ovzduší obecně ukládají členským státům povinnost zajistit, aby úroveň

znečištění nepřekračovaly na jejich území a od stanovených dat mezní hodnoty. V případě překročení pak ukládají povinnost stanovit vhodná opatření, aby k tomuto překročení nedocházelo. Směrnice o kvalitě ovzduší stanovují poměrně jasné a přesné povinnosti, co se týče výsledku, který jsou členské státy povinny zajistit. Jejich cílem je potom obecný cíl ochrany lidského zdraví a životního prostředí jako celku. Nadto výslovně nepřiznávají práva jednotlivcům a stanovené povinnosti neumožňují dovodit implicitní přiznání individuálních práv, jejichž porušení by bylo způsobilé založit odpovědnost členského státu za újmu způsobenou jednotlivci.

Soudní dvůr uzavřel, že směrnice o kvalitě ovzduší nepřiznávají jednotlivci individuální práva, která by jim zakládala právo na náhradu újmy vůči členskému státu na základě zásady odpovědnosti státu za újmu způsobenou jednotlivcům v důsledku porušení unijního práva, kterou mu lze přičíst. Na tom nic nemění okolnost, že v případě, že členský stát nedodržel povinnosti vyplývající z těchto směrnic, mají jednotlivci právo požadovat u příslušných soudů přijetí příslušných opatření. Zahajování správních nebo soudních řízení z důvodu jejich konkrétní situace je sice prostředek, kterým jednotlivci přispívají k zajištění efektivity unijního práva, avšak tato možnost neznamena, že předmětem povinností dle směrnic o kvalitě ovzduší je přiznat dotčeným osobám individuální práva. Nakonec Soudní dvůr také doplnil, že odpovědnost členského státu může být založena za méně omezujících podmínek na základě práva vnitrostátního.

Eva Šišková

[1] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/50/ES ze dne 21. května 2008 o kvalitě vnějšího ovzduší a čistším ovzduší pro Evropu. Směrnice Rady 80/779/EHS ze dne 15. července 1980 o mezích a směrných hodnotách kvality ovzduší pro oxid siřičitý a suspendované částice. Směrnice Rady 85/203/EHS ze dne 7. března 1985 o normách kvality ovzduší pro oxid dusičitý. Směrnice Rady 96/62/ES ze dne 27. září 1996 o posuzování a řízení kvality vnějšího ovzduší. Směrnice Rady 1999/30/ES ze dne 22. dubna 1999 o mezních hodnotách pro oxid siřičitý, oxid dusičitý a oxidy dusíku, částice a olovo ve vnějším ovzduší. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/50/ES ze dne 21. května 2008 o kvalitě ovzduší a čistším ovzduší pro Evropu.

Zdroj

Rozsudek ze dne 31. 1. 2023 ve věci Puig Gordi a další, C-158/21

K otázkám odeprání výkonu evropského zatýkacího rozkazu v kontextu zásady vzájemné důvěry

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Velký senát Soudního dvora adresoval v nadepsaném rozsudku řadu aspektů rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (dále jen „rámcové rozhodnutí“). Ve vztahu k možnosti odmítnout výkon evropského zatýkacího rozkazu nejprve vyloučil možnost členských států upravit ve vnitrostátním právu důvody pro odmítnutí nevyplyvající z rámcového rozhodnutí. Současně bylo rozhodnuto, že vykonávající justiční orgán nemůže přezkoumávat příslušnost vystavujícího justičního orgánu k vydání rozkazu. Soudní dvůr zde dále rozvedl dvoufázový test umožňující navzdory uplatňované zásadě vzájemné důvěry odmítnout výkon evropského zatýkacího rozkazu v případech, kdy hrozí, že řízení bude probíhat před nepřislušným soudem vystavujícího členského státu, v důsledku čehož by došlo k porušení práva na spravedlivý proces. V neposlední řadě konstatoval přípustnost vydání několika po sobě jdoucích evropských zatýkacích rozkazů, pokud je tento postup přiměřený a pokud by jejich výkon nevedl k porušení základních lidských práv.

Soudní dvůr se v tomto obsáhlém rozsudku zabýval situací, kdy Nejvyšší soud Španělského království vydal v rámci trestního řízení evropské zatýkací rozkazy proti několika osobám. Vůči jedné z těchto osob však belgické soudy odmítly tento rozkaz vykonat opírajíce se primárně o přesvědčení, že jsou oprávněny posoudit a rozhodnout, zda je vystavující justiční orgán příslušný k vydání evropského zatýkacího rozkazu. V rámci tohoto posouzení přitom dospěly k závěru, že španělský Nejvyšší soud nebyl příslušný rozhodnout o předmětných trestních stíháních, a tudíž ani vydat evropský zatýkací rozkaz. V návaznosti na toto odmítnutí se Nejvyšší soud obrátil na Soudní dvůr se sérií předběžných otázek, které lze pro účely této anotace představit následovně.

První předběžná otázka směřovala k posouzení, zda může být výkon evropského zatýkacího rozkazu odmítnut na základě důvodu, který vyplývá pouze z vnitrostátního práva, nikoliv však z rámcového rozhodnutí. Soudní dvůr opřel svou odpověď o zásadu důvěry mezi členskými státy, která zakotvuje výkon evropského zatýkacího rozkazu jako zásadu rámcového rozhodnutí, zatímco jeho odmítnutí je třeba pojímat jako výjimku vyžadující restriktivní výklad. Tento přístup vyžaduje, jak dokládá judikatura

Soudního dvora, aby každý důvod pro odmítnutí výkonu vycházel přímo z rámcového rozhodnutí. Pokud by totiž bylo členským státům umožněno představit důvody pro odmítnutí výkonu nad tento unijní rámec, vedlo by to jednak k narušení jednotného uplatňování rámcového rozhodnutí napříč členskými státy, jednak k omezení povinnosti vykonat evropské zatýkací rozkazy v rozsahu, který by stanovil každý členský stát. Takový výklad by nicméně byl kontradiktorní řádnému fungování zjednodušeného a efektivního systému předávání osob, který byl rámcovým rozhodnutím zaveden. O tuto situaci se však nejedná, pokud je důvod, který stanoví vnitrostátní právo, třeba vykládat v dosahu příslušných ustanovení rámcového rozhodnutí. V těchto případech je totiž třeba mít za to, že tento důvod vyplývá přímo z rámcového rozhodnutí.

Následně se velký senát věnoval otázce, zda vykonávající justiční orgán může odmítnout vykonat evropský zatýkací rozkaz, pokud má za to, že vystavující justiční orgán není podle vnitrostátního práva příslušný k jeho vydání. Soudní dvůr ve své odpovědi sice připustil, že vykonávající justiční orgán musí zkoumat, zda byl evropský zatýkací rozkaz vydán justičním orgánem v autonomním pojetí rámcového rozhodnutí, avšak nemůže ověřovat jeho příslušnost vyplývající z právních norem vystavujícího členského státu, neboť tato spadá do rozsahu jeho procesní autonomie. Konstatoval proto, že takový přezkum by byl v rozporu se zásadou vzájemného uznávání jako základním stavebním kamenem justiční spolupráce.

Podstata dalších společně projednávaných otázek spočívala v posouzení, zda může být výkon evropského zatýkacího rozkazu odmítnut, pokud hrozí, že dotčená osoba bude po svém předání souzena nepřislušným soudem, třebaže se mohla dovolávat svých základních práv za účelem zpochybnění příslušnosti vystavujícího justičního orgánu a vydaného zatýkacího rozkazu.

Soudní dvůr v rámci své odpovědi připomněl, že zásada vzájemné důvěry ukládá členským státům, aby až na výjimečné okolnosti vycházely z toho, že ostatní členské státy dodržují unijní právo a základní práva. Výjimečný přezkum tohoto dodržování je umožněn na základě dvoufázového testu. V rámci první fáze musí vykonávající justiční orgán určit, zda existují objektivní, spolehlivé, přesné

a řádně aktualizované informace, které mají prokázat existenci skutečného nebezpečí, že ve vystavujícím členském státě dojde k porušení základního práva na spravedlivý proces z důvodu systémových nedostatků nebo nedostatků, které se dotýkají objektivně určitelné skupiny osob, k níž dotyčná osoba náleží. V rámci druhé fáze poté musí vykonávající justiční orgán konkrétním a přesným způsobem ověřit, do jaké míry mohou mít tyto nedostatky dopad na vedení řízení a zda existují závažné a prokazatelné důvody se domnívat, že v případě předání hrozí skutečné nebezpečí porušení základního práva na spravedlivý proces. Tyto dvě fáze přitom zahrnují analýzu získaných informací na základě rozdílných kritérií, a proto je nelze zaměňovat. Při respektování zásady důvěry je tak třeba mít za to, že pokud neexistují nedostatky sledované v první fázi přezkumu, neexistuje platný důvod předpokládat, že právní prostředky přezkumu příslušnosti soudu neexistují nebo jsou neúčinné. Při absenci takové důvěry by totiž vykonávající justiční orgán musel přezkoumat používání jurisdikčních a procesních pravidel soudu vystavujícího členského státu v konkrétním případě, což by bylo v rozporu se zásadou vzájemného uznávání, na které je rámcové rozhodnutí založeno.

S ohledem na uvedené uzavřel Soudní dvůr, že vykonávající justiční orgán nemůže výkon evropského zatýkacího rozkazu odmítnout z důvodu, že osobě po jejím předání hrozí, že bude souzena nepřislušným soudem, ledaže má k dispozici objektivní, spolehlivé, přesné a řádně aktualizované informace o existenci celoplošných nebo systémových nedostatků ve fungování soudního systému vystavujícího členského státu, a uvedený justiční orgán konstatuje, že za konkrétních okolností dotčené věci existují závažné a prokazatelné důvody se domnívat, že soud vedoucí řízení je zjevně nepřislušný.

Navazující otázka směřovala k zodpovězení, zda ustanovení čl. 15 odst. 2 rámcového rozhodnutí brání tomu, aby byl výkon evropského zatýkacího rozkazu odmítnut z důvodu hrozby vedení řízení nepřislušným soudem, aniž by předtím vykonávající justiční orgán požádal

o doplňující informace. Odpověď na tuto otázku opřel Soudní dvůr o zásadu loajální spolupráce, z níž vyplývá povinnost plně využívat nástroje, které příslušným orgánům rámcové rozhodnutí poskytuje, aby tak podpořily zásadu vzájemné důvěry. Velký senát proto uzavřel, že pokud má být výkon evropského zatýkacího rozkazu odmítnut z důvodu nepřislušnosti soudu rozhodovat v dané trestní věci, nelze tak učinit, aniž by předtím požádal vykonávající justiční orgán o informace týkající se analýzy práva vystavujícího členského státu.

Podstatou poslední předložené předběžné otázky bylo, zda je přípustné, aby členský stát vydal několik po sobě jdoucích evropských zatýkacích rozkazů, pokud byl jiným členským státem výkon prvního z nich odmítnut. Soudní dvůr s odkazem na obsah rámcového rozhodnutí nejen že nevyloučil možnost vydat několik zatýkacích rozkazů proti téže osobě, nýbrž poukázal, že se za určitých okolností může takový postup ukázat nezbytným k dokončení postupu předání vyžádané osoby a dosažení cíle boje proti beztrestnosti, který je rámcovým rozhodnutím sledován. Výjimku nicméně představují situace, kdy k odmítnutí výkonu došlo z důvodu, že by vedl k porušení Listiny základních práv Evropské unie. Takový zatýkací rozkaz totiž není slučitelný se zásadami vzájemné důvěry a loajální spolupráce, na kterých rámcové rozhodnutí spočívá. V těchto případech proto nemůže vystavující justiční orgán vydat nový zatýkací rozkaz, pokud nedojde ke změně okolností, za nichž byl původně vydán. Současně vystavujícímu justičnímu orgánu přísluší posoudit, zda je s ohledem na konkrétní případ vydání nového zatýkacího rozkazu přiměřené. Přiměřenost je přitom třeba posuzovat s ohledem na povahu a závažnost trestného činu, důsledky pro danou osobu, jakož i vyhlídku výkonu případného nového zatýkacího rozkazu.

Patrik Provazník

Rozsudek ze dne 23. 3. 2023 ve věci C-574/21, Q. T. proti O2 Czech Republic a.s. K odškodnění obchodních zástupců

Úplné znění rozsudku

Soudní dvůr Evropské unie v návaznosti na určení výše odškodnění obchodního zástupce podle čl. 17 odst. 2 písm. a) směrnice 86/653/EHS[1] shledal, že je nutno zohlednit provize, které by obchodní zástupce získal v případě dalšího hypotetického trvání smlouvy o obchodním zastoupení z obchodů, které by po zániku smlouvy vznikly s novými zákazníky, jež obchodní zástupce přivedl, nebo se zákazníky, s nimiž před ukončením smlouvy podstatně zvýšil objem obchodu. „Provize, o které obchodní zástupce přichází“ nejsou v důsledku výplaty jednorázových provizí z výpočtu výše odškodnění podle uvedeného ustanovení vyloučeny, jestliže odpovídají paušální odměně za každou novou smlouvu uzavřenou prostřednictvím obchodního zástupce s novými nebo stávajícími zákazníky zmocnitel.

Žalobce v původním řízení se jako bývalý obchodní zástupce domáhal odškodnění z důvodu ukončení smlouvy o obchodním zastoupení mezi ním a společností O2 Czech Republic ve smyslu ustanovení provádějících čl. 17 odst. 2 písm. a) směrnice 86/653/EHS. Žaloba byla prvostupňovým soudem zamítnuta, neboť dle něj žalobce neprokázal, že by žalovaná společnost měla z obchodů se zákazníky, které pro ni žalobce získal, i po zániku smlouvy o obchodním zastoupení podstatné výhody. Odvolací soud uvedené rozhodnutí potvrdil, přičemž zdůraznil, že činnost žalobce byla reflektována v řádně vyplacených jednorázových provizích. Za takové situace by tudíž bylo přiznání odškodnění nespravedlivé. V rámci řízení před Nejvyšším soudem žalobce rozporoval ustálenou judikaturu a uvedl, že pojem „provize, které zástupce ztrácí“ by se měl vztahovat na provize, které by hypoteticky získal z obchodů, jež zmocnitel uskutečnil po zániku předmětné smlouvy o obchodním zastoupení se zákazníky, které obchodní zástupce získal nebo s nimiž významně rozvinul obchod v průběhu plnění smlouvy. Nejvyšší soud v návaznosti na uvedené předložil Soudnímu dvoru předběžné otázky týkající se výkladu čl. 17 odst. 2 písm. a) směrnice 86/653/EHS, zejména pojmu „provize, o které obchodní zástupce přichází“.

Soudní dvůr uvedl, že podstatou první otázky je, zda uvedené ustanovení musí být vykládáno v tom smyslu, že při určování výše odškodnění je nutno zohlednit provize, které by obchodní zástupce získal v případě hypotetického

trvání smlouvy o obchodním zastoupení z obchodů, které by poté, co smlouva o obchodním zastoupení zanikla, byly uzavřeny s novými zákazníky, jež zmocniteli přivedl před zánikem smlouvy, nebo se zákazníky, s nimiž před jejím zánikem podstatně zvýšil objem obchodu.

Obecně Soudní dvůr uvedl, že co se týče zániku smlouvy o obchodním zastoupení, čl. 17 směrnice 86/653/EHS ukládá členským státům, aby zavedly mechanismus kompenzace pro obchodního zástupce. Umožňuje jim, aby si zvolily ze dvou možností, a to buď odškodnění určené podle kritérií stanovených v odst. 2 tohoto ustanovení, tj. systém odškodnění za zákazníky, nebo náhradu škody na základě kritérií definovaných v odst. 3, tj. systém náhrady škody. Česká republika si přitom zvolila systém odškodnění za zákazníky.

Uvedený systém odškodňování má tři fáze: 1) cílem první fáze je vyčíslit výhody zmocnitel vyplývající z obchodu se zákazníky, které získal obchodní zástupce, 2) dále má být ověřeno, zda je v souladu s druhou odrážkou čl. 17 odst. 2 písm. a) vypočtená částka spravedlivá s ohledem na všechny okolnosti projednávané věci, zejména s ohledem na ztráty provizí, které obchodnímu zástupci vznikly, 3) konečně se na danou částku uplatní maximální hranice stanovená v čl. 17 odst. 2 písm. b).

K první předběžné otázce Soudní dvůr uvedl, že obchodní zástupce má nárok na odškodnění za kumulativního splnění dvou podmínek: musí zmocniteli přivést nové zákazníky nebo podstatně zvýšit objem obchodu se stávajícími a zmocnitel musí mít i nadále podstatné výhody z obchodu s těmito zákazníky.

Dále upozornil na jazykové verze daného ustanovení a konstatoval, že jeho znění jasně naznačuje, že se takovými výhodami rozumí i výhody, jež přetrvávají po zániku smlouvy a souvisejí tedy i s obchody, které byly s uvedenými zákazníky uskutečněny po zániku dané smlouvy.

Ustanovení čl. 17 odst. 2 písm. a) druhá odrážka směrnice 86/653/EHS v podstatě stanovuje, že při výpočtu odškodnění, na které má obchodní zástupce nárok po zániku smlouvy o obchodním zastoupení, je třeba za účelem do-

sažení jeho spravedlivosti přihlídnout ke všem okolnostem souvisejícím s touto smlouvou o obchodním zastoupení, zejména k provizím, o které obchodní zástupce přichází a které vyplývají z uvedených obchodů uskutečněných se zmíněnými zákazníky. Tyto provize totiž odpovídají výhodám uvedeným v čl. 17 odst. 2 písm. a) první odrážce, jelikož stejně jako tyto výhody vyplývají z obchodů uskutečněných se zákazníky uvedenými v poslední zmíněném ustanovení po zániku uvedené smlouvy.

„Provizemi, o které obchodní zástupce přichází“ jsou tedy provize, které by musel obchodní zástupce obdržet, kdyby smlouva o obchodním zastoupení nadále trvala, a které odpovídají výhodám, jež zmocniteli plynou i po zániku smlouvy o obchodním zastoupení a vyplývají z obchodních vztahů, které tento obchodní zástupce navázal nebo podstatně rozvinul před tímto zánikem. Při určování výše odškodnění je nutno zohlednit provize, které by obchodní zástupce získal v případě hypotetického trvání smlouvy o obchodním zastoupení z obchodů, které by poté, co daná smlouva zanikla, byly uzavřeny s novými zákazníky, jež zmocniteli přivedl před zánikem smlouvy, nebo se zákazníky, s nimiž před jejím zánikem podstatně zvýšil objem obchodu.

Ve prospěch tohoto výkladu Soudní dvůr upozornil na účel odškodnění případné náhrady škody podle čl. 17, kterým je kompenzace ztráty za období po zániku smlouvy o obchodním zastoupení. V souvislosti s čl. 17 odst. 3 směrnice 86/653/EHS Soudní dvůr již rozhodl, že obchodní zástupce má nárok na náhradu škody, která mu vznikne v důsledku zániku jeho smluvních vztahů se zmocnitelem zejména za okolností, které připravují tohoto obchodního zástupce o provize, které by získal při plnění smlouvy, a za okolností, které zmocniteli poskytují značné výhody spojené s činností uvedeného obchodního zástupce, nebo za okolností, které obchodnímu zástupci neumožní umořit náklady a výdaje, které vynaložil na splnění smlouvy na doporučení zmocnitele [2]. Ustanovení čl. 17 odst. 3 se tedy vztahuje na situaci budoucích provizí, které by byly vyplaceny, kdyby nedošlo k zániku smlouvy o obchodním zastoupení. Na tuto situaci se musí vztahovat i čl. 17 odst. 2 směrnice 86/653/EHS a v rámci odškodnění, které je v tomto ustanovení upraveno, musí být za určitých v tomto ustanovení definovaných podmínek zohledněny i provize, které by obchodní zástupce získal v případě hypotetického trvání smlouvy o obchodním zastoupení.

Uvedené potvrzuje rovněž výklad dotčeného ustanovení ve světle čl. 7 a 8 této směrnice. Ustanovení čl. 7 určuje, že obchodní zástupce má za vymezených podmínek nárok na provizi ze všech obchodů uzavřených během trvání smlouvy o obchodním zastoupení. V čl. 8 uvedené směrnice je doplněno, že obchodní zástupce má nárok na provizi z obchodů i v případě, že byl obchod uzavřen po zániku této smlouvy, a to v podstatě tehdy, jestliže byl tento obchod ke dni zániku smlouvy již téměř uskutečněn. Má-li být zajištěn užitečný účinek čl. 17 odst. 2 směrnice 86/653/EHS, musí být dané ustanovení vykládáno v tom

smyslu, že se vztahuje na jiný případ, než na který se již vztahují čl. 7 a 8 této směrnice. Ustanovení čl. 17 odst. 2 se tedy nemůže vztahovat na situace, kdy obchodní zástupce neobdržel všechny provize, které mu měly být vyplaceny, jelikož tyto situace spadají do působnosti čl. 7 uvedené směrnice. Nelze jej vykládat ani tak, že se uplatní na obchody, které byly k uzavření připraveny již před zánikem smlouvy, ale uzavřeny byly až po něm, neboť ty spadají do působnosti čl. 8 téže směrnice. Provize uvedené v čl. 7 a 8 směrnice 86/653/EHS jsou totiž svou povahou nabytými právy a nepodléhají zvláštním omezením a požadavkům stanoveným v čl. 17 a 18 této směrnice.

Soudní dvůr též poukázal na zprávu Komise o uplatňování čl. 17 směrnice 86/653/EHS [3], ve které je uvedeno, že se jedná o odškodnění goodwillu vytvořeného pro zmocnitele. Musí tedy pokrývat i provize, které by obchodní zástupce získal v případě hypotetického trvání smlouvy o obchodním zastoupení z obchodů uzavřených s novými zákazníky, jež zmocniteli přivedl, nebo se zákazníky, s nimiž v rámci plnění uvedené smlouvy podstatně zvýšil objem obchodu.

Dále Soudní dvůr podpořil svůj výklad též upozorněním na cíle předmětných ustanovení v podobě ochrany obchodního zástupce po zániku smlouvy o obchodním zastoupení, přičemž uvedl, že režim, který k danému účelu směrnice zavedla, má kogentní charakter. Je tedy vyloučen jakýkoli výklad čl. 17, u něhož by se mohlo ukázat, že je v neprospěch obchodního zástupce [4]. Ustanovení čl. 17 odst. 2 je třeba vykládat ve smyslu, který k takové ochraně obchodních zástupců přispívá, a plně tak zohledňuje zásluhy obchodních zástupců na obchodech, jimiž jsou pověřováni [5]. Kdyby se pojem „provize, o které obchodní zástupce přichází“ omezoval na obchody, které byly uskutečněny před zánikem smlouvy o obchodním zastoupení, obchodní zástupce by mohl být připraven o značný podíl na zisku, kterého dosáhne zmocnitel na základě práce obchodního zástupce po zániku této smlouvy. Cílům směrnice by tak odporoval výklad, dle kterého by se při určování výše odškodnění nezohledňovaly provize, které by obchodní zástupce získal v případě hypotetického trvání smlouvy o obchodním zastoupení z obchodů, které by poté, co daná smlouva zanikla, byly uzavřeny s novými zákazníky, jež zmocniteli přivedl před jejím zánikem, nebo z obchodů, které by poté, co smlouva zanikla, byly uzavřeny se zákazníky, s nimiž před jejím zánikem podstatně zvýšil objem obchodu.

Soudní dvůr se dále věnoval druhé otázce, přičemž uvedl, že její podstatou je, zda musí být čl. 17 odst. 2 písm. a) směrnice 86/653/EHS vykládán tak, že provize, o které obchodní zástupce přichází a které vyplývají z obchodů, které po zániku smlouvy o obchodním zastoupení uskutečnil zmocnitel s novými zákazníky, jež zmocniteli přivedl obchodní zástupce před zánikem této smlouvy, nebo se zákazníky, s nimiž obchodní zástupce před jejím zánikem podstatně zvýšil objem obchodu, jsou v důsledku výplaty jednorázových provizí z výpočtu výše odškodnění upraveného v tomto čl. 17 odst. 2 vyloučeny.

Soudní dvůr v této souvislosti připomenul kritérium spravedlnosti výše odškodnění s ohledem na všechny okolnosti věci, zejména s ohledem na ztrátu provizí obchodního zástupce. Z toho plyne, že „provize, o které obchodní zástupce přichází“ představují pouze jednu ze skutečností, které je třeba zohlednit při posuzování spravedlnosti odškodnění. Volba určitého druhu provize, jako například provizí jednorázových, tedy nárok na odškodnění podle uvedeného ustanovení nemůže zpochybnit. V opačném případě by hrozilo obcházení kogentní povahy tohoto nároku na odškodnění, která je stanovena v čl. 19 uvedené směrnice. Žalovaná společnost uvedla, že jednorázové provize odpovídají paušální odměně za každou novou smlouvu uzavřenou prostřednictvím žalobce v původním řízení s novými nebo stávajícími zákazníky. Kdyby tomu tak bylo – což musí předkládající soud ověřit – zákaznická základna vytvořená nebo rozvinutá žalobcem v původním řízení by v případě, kdy by smlouva o obchodním zastoupení nebyla ukončena, mohla vytvářet goodwill prostřednictvím nových obchodů zakládajících nárok na vyplacení provize. Za takovýchto okolností provize, o které obchodní zástupce přichází a které vyplývají

z obchodů, jež po zániku smlouvy o obchodním zastoupení uskutečnil zmocnitel s těmito zákazníky, nejsou těmito jednorázovými provizemi pokryty.

Livia Ivánková

- [1] Směrnice Rady 86/653/EHS ze dne 18. prosince 1986 o koordinaci právní úpravy členských států týkající se nezávislých obchodních zástupců.
- [2] Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 19. 4. 2018, CMR, C-645/16, bod 27.
- [3] Report on the Application of Article 17 of Council Directive on the Co-ordination of the Laws of the Member States Relating to Self-employed Commercial Agents (86/653/EEC). Dostupné [online](#).
- [4] Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 19. 4. 2018, CMR, C-645/16, body 34 a 35.
- [5] Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 7. 4. 2016, Marchon Germany, C-315/14, bod 33.

MONITORING LITERATURE

Základní práva

- Martin Husovec: Mandatory filtering does not always violate freedom of expression: Important lessons from Poland v. Council and European Parliament. *Common Market Law Review*, Volume 60, Issue 1.
- Daria Sartori: Stevie Martin, Assisted Suicide and the European Convention on Human Rights. *European Convention on Human Rights Law Review*, Volume 4, Issue 1.
- Ignatius Yordan Nugraha: Protection of Constitutional Identity as a Legitimate Aim for Differential Treatment: ECtHR 9 2022, No. 49270/11, Savickis and Others v. Latvia. *European Constitutional Law Review*, Volume 19, Issue 1.
- Julian Scholtes: Constitutionalising the end of history? Pitfalls of a non-regression principle for Article 2 TEU. *European Constitutional Law Review*, Volume 19, Issue 1.

System evropského práva

- Dimitry Kurnosov: No easy way out: The Strasbourg court and legacy Russian cases. *Strasbourg Observers*, 24. 3. 2023.
- Christopher Kuner: Protecting EU data outside EU borders under the GDPR. *Common Market Law Review*, Volume 60, Issue 1.
- Andrei Richter: For Propaganda Without Disinformation: Draft EU Regulation on Political Advertising. *EJIL: Talk!*, 24. 2. 2023.
- Martin Abel: Danajský dar klimatické žalobě. *JINÉ PRÁVO*, 2. 3. 2023.

Evropské civilní právo

- Naděžda Rozehnalová: Prorogační dohoda pohledem Haagské úmluvy o dohodách o volbě soudu. *Právník* 1/2023, ročník 162, s. 1-24.
- Astrid Stadler: Transpozice směrnice o zástupných (hromadných) žalobách. *Právní rozhledy*, 3/2023.

Eva Šišková

Příspěvky nejsou oficiálními vyjádřeními Nejvyššího soudu.

© Nejvyšší soud, ISSN 2464-8531

1/2023
BULLETIN

NEJVYŠŠÍ SOUD
ODDĚLENÍ ANALYTIKY
A SROVNÁVACÍHO PRÁVA